

Enfin à la page 157 commence le troisième et le dernier chapitre de l'ouvrage («Analyse d'un texte: La Tour de Babel»), qui cherche à illustrer dans son ensemble le modèle sémiotique présenté et analyse niveau par niveau dans les pages précédentes.

Le livre ainsi tramé se termine par un index alphabétique et systématique des termes et par une bibliographie d'ouvrages et d'articles de base.

En définitive, on peut affirmer que cet ouvrage consacré au délicat problème de signification des textes et plein d'analyses pertinentes menées avec rigueur et finesse, enrichit considérablement la connaissance du fonctionnement du sens ainsi que les procédures d'analyse. Nous souhaitons qu'il soit étudié et consulté par tous ceux qui s'intéressent à la sémiotique.

M. RIFAT

«TIYATRO GÖSTERGEBİLİMİ» TOPLU ÇALIŞMASI

Belçikalı göstergebilimci A. Helbo İ. Ü. Yabancı Diller Yüksek Okulu Fransızca Bölümünün göstergebilime ilişkin bilimsel çalışmalarına 10.7.1980 ve 15.7.1980 günleri konuk olarak katıldı. Yapılan söyleşide A. Helbo özellikle bildirişim kavramına yönelerek bu kavramın tiyatrosallığı tanımlamada yetersiz kaldığını açıkladı, bu nedenle bildirişim olgusu yerine **söylem** kavramına, bir başka deyişle, **söz edimi** kuramına yönelmenin daha yerinde olacağını ileri sürdü. Çünkü, ortada hem **dilsel bir olay** hem de bu olaya **katılanlar** vardır, ona göre. Bu açıdan bakıldığında, tek yönlü bir iletişimden değil bir **çevrimsellikten** söz etmek gerekir. Söz edimi demek de karşılıklı etkileşim demektir. Bildirişim olgusunun yerine, bu olguyu da kapsayan yetkilendirim (delegasyon) kavramını önermektedir Helbo. Böylece, salt yazardan (ya da oyuncudan) izleyiciye yönelik bir etkileşim değil, aynı zamanda izleyiciden sahneye yönelik bir etkileşimin varlığı da çıkar ortaya. Dolayısıyla, **oyuncu**, izleyicinin hem nesne'si hem de izleyicinin bir **yansıması'dır**. Helbo, bu kavramlara bağlı olarak önvarsayımlara (göndergesel, edimsel, sözcüksel) da yer verdi konuşmasında. Başlangıçta, salt araştırmaya, çözümlenmeye yönelik tiyatro göstergebiliminin bugün artık sorgulama evresine girdiğini, **bildirişim**, **kesitleme**, **ayırıcı özellikler** gibi tüm önverileri yeniden değerlendirerek yeni tanımlamalara, yeni yöntemlere yönelmeye başladığını belirten bilgin, tiyatro göstergebiliminin son yıllarda mutlu bir bilim olmaktan çıkıp kaygı duyan bir bilim dönüşüğünü vurguladı. Bu arada kimi göstergebilimsel etkinliklerde kesitleme işleminin bir zorunluk olduğu ileri sürüldü (B. Vardar, T. Yücel, M. Rifat), yetkilendirim kavramının bildirişim taslağını genişlettiği vurgulandı (B. Vardar), tiyatro olgusunun hangi aşamada başladığı, tiyatro göstergebilimindeki çözümlenme nesnesinin ne olduğu soruları ortaya atıldı (O. Senemoğlu), yazar ve izleyicinin, göstergebilim açısından ele alınmaması gerektiği, sözelimi yazarın yerini **anlatıcıya** bıraktığı görüşü savunuldu (T. Yücel), izleyicinin bir yana bırakılmıyacağı, bir başka deyişle, izleyicinin sürekli olarak değiştiği sava benimsenirse, bir tiyatro gösterisinin çözümlenmesinden söz edilemeyeceği sorusu ortaya atıldı (E. Öztokat), göstergebilimcinin çeşitli tiyatro oyunları kar-

şısındaki tutumuyla (O. Senemoğlu), dilbilimcinin çeşitli diller karşısındaki tutumunun (B. Vardar) benzerlik yarattığı görüşünde birleşildi, karşılıklı etkileşim içinde yine de ilk etkileyenin kim olduğunun araştırılması gerektiği vurgulandı (M. Rifat) ve ister dilbilimin içinde kalınsın ister göstergebilime yönelinsin temel sorunun yine de **birim**'lerin bulgulanması olduğu savı ileri sürüldü (B. Vardar). Helbo günümüzde artık **tümgöstergebilim** çalışmalarına ağırlık verildiğini, ama tümü kapsayıcı genel bir göstergebilimin çok zor gerçekleştirilebileceğini açıkladı, tiyatro alanındaki akımları (salt betiği temel alan; hem betiği hem gösteriyi temel alan; çokdüzgünlükten söz eden akımlar) özetledi, ardından, hem tiyatro göstergebilimindeki hem de genel göstergebilimdeki çeşitli sorunları (özne, yetkilendirim, kıplıklar vb.) ele aldı. Bu arada genel göstergebilimin çerçevesini belirleme yollarına değindi; Saussure'e, Sebeok'a, Greimas'a, Kristeva'ya, vb. bilim adamlarının görüşlerine yöneldi, bunların kimi açılardan benimserken kimi açılardan da eleştirdi, ama sonuçta söz edim kuramına bağlı kaldığını belirtti.

B. Vardar, Helbo'nun ileri sürdüğü görüşlerin temelde üçlü öğeler içerdiğini, gerek akımları, gerek sorunları, gerek tanımlama yöntemlerini araştırırken bilginin üçlü öbeklere yöneldiğini, bu açıdan da Saussure doğrultusundan çok Peirce doğrultusunda yer aldığını öne sürdü, bugünkü göstergebilimsel çalışmaların gösteren/gösterilen ikilisini birlikte çözümlenmeye yöneldiğinde dilbilim çizgisi üstünde yer alabileceğini, ama salt gösterilene yönelerek anlamın derin yapılarını araştıran göstergebilimin, dilbilim dışı özellikler taşıdığını belirtti, her iki bilime (dilbilim, göstergebilim) yönelik tanımlamaların çözümlenen olgu ve benimsenen **yönteme** göre yapılması gerektiğini özellikle vurguladı.

Helbo'nun belirttiği akımların uzlaştırılıp uzlaştırılmayacağı (M. Rifat), tiyatro göstergebiliminden tiyatro adamlarının ne ölçüde yararlanabilecekleri (O. Senemoğlu) soruları ortaya atıldı.

Hem tiyatro olgusunu yeniden değerlendirmeye hem de genel göstergebilim sorularının değişik açılardan tartışmaya olanak sağlayan bu söyleşiler, Y. D. Y. O. nda son yıllarda sürdürülen etkinliklere yeni bir boyut daha katmış ve bu tür çalışmaların ne denli yararlı, ne denli sağlıklı çözümlere yol açtığını bir kez daha kanıtlamıştır.

M. RIFAT

«DİL ÖĞRETİMİNDE İŞLEVSEL - KAVRAMSAL YAKLAŞIM» TOPLU ÇALIŞMASI

İ. Ü. Yabancı Diller Yüksek Okulu İngilizce Bölümü 29, 30, 31 Mayıs 1980 günleri «Dil Öğretiminde İşlevsel - Kavramsal Yaklaşım» konusunda bir toplu çalışma yaptı. B. Vardar'ın yabancı dil öğretiminde «işlevsel yaklaşım»ın yararını ve yabancı dil öğretiminde değişik yöntemlerin denenmesinin uygun olacağını belirtmesinden sonra R. Freeman yabancı dil öğretiminin düzenlenmesinde göz önünde tutulacak etmenleri ve bugün geçerli sayılan «işlevsel yaklaşım»ı tanıttı. Ardından 1980 - 1981 öğretim yılında Y.D.Y.O. İngilizce bölümünde kullanılmak üzere seçilmiş olan ders kitapları gözden geçirildi.

Ö. D.